

съзнание предпоставени нагласи и предубеждения, че каквито и опити да се осъществяват, за да се проникне в територията на циганската душевност и битност, ако те са плод на научноизследователска, творческа, популяризаторска, журналистическа и др. дейност на представители на друг етнос, те априори са обречени на неуспех. Те ще имат много недостатъци, ще възпроизвеждат прекомерно много слабости и липси в стремежите им за цялостно и детайлизирано виждане и съпреживяване на онова, което е значимо и съществено за ромите, за тяхното битие и душевност.

Това своеобразно болезнено и трагично по своя патос (от стра на на ромите) и нерядко комично (спрямо опитите на представители на други етнически общности да го осъществят) разминаване в намеренията, стремежите и доброжелателността да се проникне и осветли „сенчестата“ (не в нейния негативно смислов, криминогенен аспект на третиране) част от природата на циганската душа и битност може да има поне няколко логически обяснения.

Първо. Резистентността и ригидността на циганската предубеденост и предразсъдъчност за агностицизма на изследователските екскурзии на хора от други етноси спрямо владенията на изконно циганското е сложен, противоречив, динамичен и завоалиран продукт и отражение на фило- и онтогенетичната характеристика на ромското битие, съзнание и самосъзнание. По-точно циганското съзнание и самосъзнание (исторически, а за съжаление и все още актуално) се конструират „в себе си“, а не „за себе си“. Издигането на по-висшата (историческа, социална, епистемологична, аксиално-прескриптивно по-благодатна) позиция на менталността, на рационалността (а посредством тях и на емоционално-афективния настрой) на циганската личност (взета в персонални и надличностни измерения на социална изява) като „съзнание и самосъзнание за себе си“ изисква едно далеч по-дистанцирано, по-отчуждено (в добрия смисъл на думата), по-безкористно, критично и самокритично, немеркантилизирано, истински научно наблюдение и безпристрасно обяснение на същностните пластове и каузални масиви, обуславящи личността. Това обяснение трябва да се откъсне от „хоризонталната“ потопеност, обвързаност, закрепостеност, зависимост, дифузност и др. във всекидневно битийната дефинитивност на циган-